

Krigen og den hellige Josemaría Escrivá

Om krigen og den hellige Josemaría Escrivá, ifølge regissøren av filmen "The Mission". Intervju med Roland Joffé, manusforfatter til "There Be Dragons" (Her er det drager).

07.02.2011

Filmverdenen og den katolske verden venter utålmodig på filmen som den britiske regissøren Roland Joffé slipper nå i vår, " There Be Dragons " (Her er det drager), der

den hellige Josemaría Escrivá, Opus Deis grunnlegger, er en av hovedpersonene.

Filmen er et drama som foregår under den spanske borgerkrigen og er skrevet av Roland Joffé, som også var regissør for bl. a. "The Mission" og "The Killing Fields". Roland Joffé tar opp spørsmål som hellighet og forræderi, kjærlighet og hat, tilgivelse og vold, søken etter mengingen med livet. I filmen er det også historier om de revolusjonære soldatene, om en journalist og hans far, og om den hellige Josemaría selv, som kalles hverdagens helgen.

I 2011 er det 75 år siden den spanske borgerkrigen brøt ut, og i begynnelsen av året forklarte Roland Joffé i det intervju vi her bringer første del av, om det han ønsket å formidle i denne filmen.

ZENIT – Hva henviser filmens tittel "There Be Dragons" til? Roland

Joffé : – Hic sunt dracones – her er det drager – ble skrevet på kart fra middelalderen for å angi ukjente områder. Da jeg begynte å gjøre research for å skrive manuset, og ikke riktig visste hvordan det skulle gå eller slutte, syntes jeg at ”her er det drager” var en passende tittel. Jeg gikk litt utenfor kartet mitt for å trenge inn i et utforsket område, for å nærme meg temaer som betydningen av hellighet, 1900-tallets religion og politikk og et annet lands fortid. Jeg ble slått av Josemarías uttalelse om at man kan finne Gud i hverdagen, og ”hverdagen” i hans tilfelle var den spanske borgerkrigen. Jeg spurte meg selv: hvordan kan man finne det guddommelige i en krig? Men samme spørsmål kan stilles når det gjelder alle grunnleggende utfordringer i livet og måten å møte dem på. Hvordan svarer man på hat og avvisning eller ønsket om hevn eller rettferdighet? Alle disse

valgsituasjonene blir forsterket i krigstider. Disse dilemmaene er på en måte ”dragene” i filmen: øyeblikk i våre liv der vi stilles overfor avgjørende valg som kommer til å påvirke fremtiden vår. ”Her er det drager” handler om svært forskjellige valg som mennesker tar når de befinner seg i disse avgjørende øyeblikkene, eller fristelser kan man si, og beskriver hvor vanskelig men likevel nødvendig det er å slippe ut av runder med hat, bitterhet og vold.

Filmen foregår under den spanske borgerkrigen, som er typisk for vold som fører til mer vold, og en slags vold som ikke har noen mening. Stilt overfor et slikt scenebilde av vold mellom brødre, finnes det rom for håp?

Roland Joffe: – Ja, men det er svært vanskelig. Så mange avskyelige, forferdelige handlinger mellom

mennesker synes å være umulige å tilgi, å frigjøre seg og gå videre fra. Men tilgivelse er mulig. Periodene med vold kan stanses, som president Mandela i Sør-Afrika beviste.

Tilgivelse har vært mulig for utallige heltemodige mennesker i Rwanda, den har blitt tilbudt og tatt imot av mange modige palestinere og israelere. Ifølge Josemaría er vanlige mennesker helt i stand til å bli helgener og jeg tror det var denne slags tilgivelse han talte om. Den grenseløse muligheten til å tilgi er det som gir rom for håp. Men prisen er høy: man må ha en dyp forståelse av hva det vil si å være helt og fullt menneskelig, ha en dyp følelse av medlidenhet, og en fast, personlig overbevisning og, ja, en heroisk beslutning om ikke å la seg lede av hatefulle følelser, men bekjempe dem med utrettelig kjærlighet.

Handlingen foregår for det meste under den spanske borgerkrigen,

men veksler mellom denne bakgrunnen og 1992. Mange generasjoner er innblandet i fortellingen: fortiden kaster en skygge over nåtiden. Det som forener dem er Robert, en journalist som har fått i oppdrag å skrive en artikkel om Josemaría Escrivá i forbindelse med hans saligkåring (Josemaría ble saligkåret 17. mai 1992 av pave Johannes Paul II, overs. anm.) Han oppdager at hans far Manolo var en barndomsvenn av Josemaría og at de var sammen på presteseminaret, selv om deres liv fulgte radikalt forskjellige veier. Robert og Manolo er uvenner, men filmen forener dem i det øyeblikk da den forferdelige sannheten om fortiden avsløres. Filmen handler altså også om en far og en sønn og om hvor nødvendig det er å se sannheten i øynene for å overvinne det som ligger mellom dem. Filmen handler i stor grad om kjærlighet, om kraften i dens nærvær og om den ufruktbare og

skremmende verden vi lever i uten den.

Borgerkriger er spesielt forferdelige, fordi de setter bror mot bror, familie mot familie. Da den spanske borgerkrigen sluttet var en halv million mennesker døde. En borgerkrig er en mektig metafor for familielivet. Liksom i en borgerkrig tar medlemmene i samme familie parti mot hverandre og går sine egne veier, gammelt nag gir opphav til hat. Vi tilgir ikke vår slektning for å ha gjort det ene eller det andre, vi snakker ikke med vår far fordi han har forlatt vår mor, vi snakker ikke med vår mor fordi hun har stukket av med en annen mann, eller vi snakker ikke med vår sønn fordi han har valgt et annet yrke enn det vi håpet på. Dette er borgerkrigen i våre daglige liv. "There be dragons" handler om disse to formene for borgerkrig.

Egentlig må vi alle velge mellom å klamre oss fast til vårt nag eller finne en måte å overvinne det på. Man kan se livet som en rekke urettferdigheter, avvisninger og krenkelser, eller et liv rikt på muligheter eller anledninger til å beseire disse dragene ved en uimotståelig lengsel etter å erstatte hatet med kjærlighet og kontakt. Mange har i seg en vilje til å gjøre dette heltemodige valg. De forstår at de har evnen i seg til å velge å være frie. De har nok karakterstyrke til å forstå at hatet er et fengsel. Ingen som hater kan være fri. Har vi ikke sett mange nok eksempler på dette etter første verdenskrig? På den andre siden, når mennesker velger å elske, kan en upartisk observatør få denne følelsen av frihet, av medlidenhet, av sjenerøsitet.

Til sist konfronteres vi alle med dette valget. Selv agnostikeren og materialisten Robert oppfordres til å

velge mellom kjærlighet og hat, på en måte bekjempe verden ved kjærlighet, eller som Aline sier, ”bekjempe Gud med kjærlighet”.

Det er dette filmen handler om for meg. Tilgivelse tiner opp det som har vært frosset. Den berører alt menneskelig i den som har blitt tilgitt og berører alt menneskelig i den som tilgir. Kjærligheten oppstår ikke smertefritt og kan ikke gjøre det. Den oppstår ikke sammen med en følelse av overlegenhet; den kan bare oppstå med ydmykhet og medmenneskelighet. Og likevel er dens skjønnhet mektig. Den sier ”Ja, gå ut over deg selv. Tror du at du ikke har evnen til å tilgi?” Nåvel, du vet ikke om du har evnen til å tilgi før du har gjort det. Og hvordan tilgir man? Du tilgir ved å føle med, ved å være den andre personen, ved å slutte å anklage den andre, ved å ikke si ”Jeg er bedre enn den personen, jeg kunne aldri gjort det”,

men ved å se på denne personen og si ”Det kunne vært meg”. Det finnes altså plass for håp, til og med i de mest smertefulle, tragiske og forferdelige situasjoner, der håpet synes umulig.

Henvender denne filmen seg til troende eller ikke-troende? Roland Joffé: – ”There Be Dragons” tar troen på alvor. Den tar hellighet på alvor. Men filmens budskap går lengre enn til et religiøst publikum. Spørsmålet forutsetter en skillelinje som faktisk er falsk. Vi lever alle i en kaotisk verden, vi konfronteres alle med hverdagens lidelser og gleder, og selv om vi tolker denne opplevelsen forskjellig, bor vi likevel i samme kaotiske og opprevne verden.

Det er en film om troende og ikke-troende. Jeg ble dypt rørt av Josemarías tanker om at vi alle er blivende helgener, av hans overbevisning om at når det kommer

til stykket kan enhver tilintetgjøre sine egne drager. Jeg håper at alle som ser denne filmen kommer til å se sine egne kamper mot sine egne drager i den, og at de, liksom han, kommer til å erkjenne at man aldri blir hellig uten å ha kjempet.

Filmen handler også om forskjellige former for kjærlighet. Ildikos kjærlighet til Oriol er en slags kjærlighet. Hennes lidenskapelige ønske om å gjøre verden bedre er en annen form for kjærlighet. Manolos kjærlighet til Ildiko er nok en form for kjærlighet, selv om den er bundet av sjalusiens og bitterhetens lenker. Den kjærligheten som Manolo lengter etter og til slutt får, er ytterligere en svært spesiell kjærlighet. Disse forskjellige typene av kjærlighet forenes som et spindelvev, sammensatt av individuelle tråder, og hver tråd ser ut som den er atskilt fra de andre, men etter hvert slår det oss at de

utgjør en del av en større sammenheng, at de hører sammen og når det samme punktet, samme midtpunkt. Til slutt leder alle disse forskjellige trådene av kjærlighet, som virker så ulike, til dette grunnleggende spørsmål: "Er denne kjærligheten større enn egenkjærligheten?" Det er et betydningsfullt spørsmål. Og mye politikk i begynnelsen av 1900-tallet handlet om dette. Likevel stiller den et annet spørsmål, som er ytterst komplekst. Hvis denne lidenskapelige kjærlighet er grunnlagt på et ideal, eller en idealisering, hvis den bare godkjenner en modell for menneskelig oppførsel, hvordan kan den unngå å gli over i hykleri eller ondskap? Helt siden opplysningstiden har dette vært et sentralt spørsmål. Mange umenneskelige gjerninger er begått i kjærlighetens navn. Jeg synes det bare er ved å forstå det tragiske

faktum at alle mennesker kan gjøre feil og alle menneskelige prosjekter kan slå feil at vi kan finne en måte å tilegne oss denne dype empati, denne følelsen av at vi er ett med de andre, som kan gjøre oss fri fra ondskapens kretsløp av vold uten befrielse.

Det er ikke en katolsk film, men den tar opp et viktig tema i den kristne teologi og i alle kristne kirker, liksom i mange andre religioner. Alle religioner ser at mennesker i sine relasjoner til hverandre tar guddommelige valg, valg som berører andre og verden omkring dem dypt. Denne sammenhengen utgjør fundamentet for kjærligheten – det vi gjør for eller mot andre berører både oss og dem, siden vi alle hører sammen.

ZENIT

pdf | dokument generert automatisk fra
<https://opusdei.org/nb-no/article/krigen-og-den-hellige-josemaria-escriba/>
(22.02.2026)